

Ooproepen

Gemerkte Kokmeeuwen

Naar aanleiding van een onderzoek aangaande slaaptrek en trouw aan wintergebied werden in de provincie Brabant in België Kokmeeuwen gemerkt en geringd. Het merken geschiedde door het aanbrengen van een kleurencombinatie op de veren, eventueel samen met een plastic vleugelmerkteken. Iedereen die gemerkte Kokmeeuwen waarneemt wordt verzocht plaats, datum, biotoop, leeftijd van de vogel indien mogelijk en de waargenomen kleurencombinatie te noteren. Alle ingezonden gegevens worden zo spoedig mogelijk beantwoord.

- Laboratorium voor Systematiek en Ecologie. Zoölogisch Instituut, Guido Rooseleer, Naamse straat 59, B-3000 Leuven, België, tel. 23 17 81.

Gemerkte Spreeuwen

In verband met een onderzoek naar de verspreiding van de Spreeuwen in de fruitstreek (Limburg, België) werden een aantal van deze vogels voorzien van een rood, geel of blauw vleugelmerkteken.

Iedereen die dergelijke gemerkte Spreeuwen waarneemt wordt verzocht gegevens over plaats, datum, biotoop waar de vogel zich bevond, alsmede de kleur van het vleugelmerkteken te noteren en aan onderstaand adres op te zenden. Alle ingezonden gegevens worden zo spoedig mogelijk beantwoord.

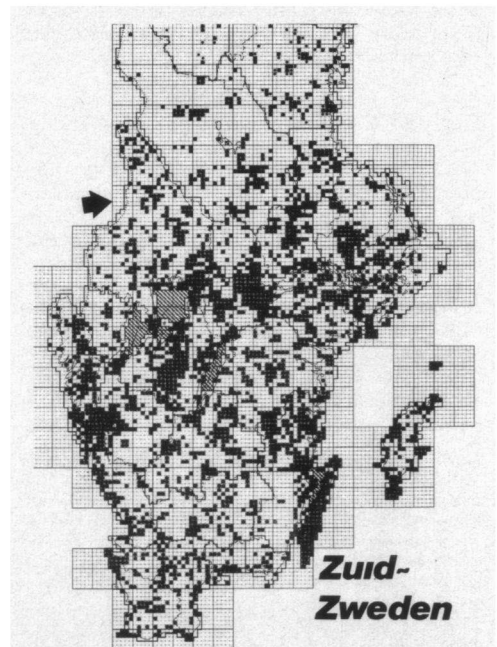
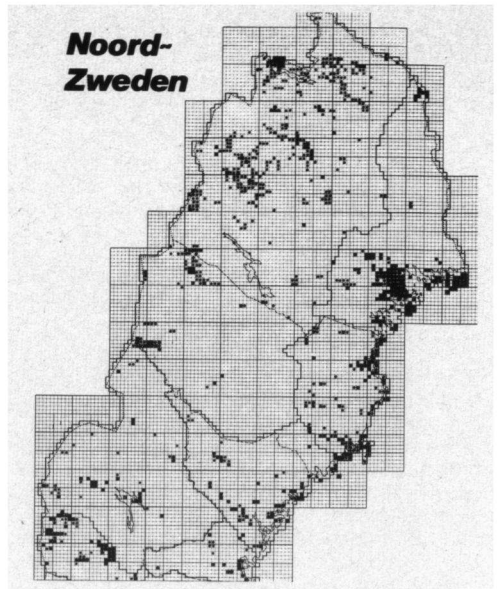
- Laboratorium voor Systematiek en Ecologie. Zoölogisch Instituut, Jan Stevens, Naamse straat 59, B-3000 Leuven, België, tel. 23 17 81.

Het atlasproject voor broedvogels in Zweden

In Zweden kwam het atlasproject van de grond in 1974, maar toen waren voorbereidende inventarisaties al begonnen in o.a. Skåne en Värmland. De nevenstaande kaart laat de stand van zaken na 1978 zien. Duidelijk is, dat er nog veel witte plekken op te vullen zijn de komende jaren. Als richtdatum voor beëindiging is 1983 opgesteld.

Onze veldervaringen beperken zich tot noordelijk Värmland (zie pijl), maar hebben raakvlakken met de meeste "ontdekkingen", die het atlasproject tot nu toe opgeleverd heeft.

- Uilen, spechten, stootvogels en andere vogels die afhankelijk zijn van holle, respectievelijk oude, majesteitlijke bomen, hebben zwaar te lijden van de moderne bosbouw. Oude bospartijen beginnen zeldzaam te worden! Dit geldt vooral voor Oeraluil, Sperweruil, Witrugspecht, Drieteenspecht, Grijskopspecht, Steenarend, Visarend en dergelijke.
- De zelfde oorzaak heeft de uitbreiding van bepaalde soorten naar het zuiden. Dit zijn vogels van de noordelijke, schaarsbegroeide heuvels, zoals

Klaapekster, Velduil, Goudplevier en Schots Sneeuwhoen (*L. l. lagopus*). Deze hebben de grote kalkappen dankbaar in bezit genomen.

- De veranderingen in de landbouwmethode hebben hun stempel gezet op de avifauna. Kwartelkoning, Ortolaan, Boomleeuwerik, enkele rallensoorten en andere moerasvogels zijn sterk achteruit gegaan. Enkele soorten zoals Huismus, Turkse Tortel en Geelgors gaan vooruit.
- Voor andere veranderingen zijn niet zo direct belangrijke oorzaken aan te geven. De Bosgors blijkt bijvoorbeeld steeds verder naar het zuiden te gaan broeden, vooral in Värmland. De Noordse Nachtegaal lijkt op weg naar het noorden. De Roodmus is op weg naar het westen. Aan het eind van de

zestiger jaren zag men enkele paren in Värmland. Nu broedt deze soort er vrij algemeen. De Grauwe Fitis is langzaam maar zeker op weg naar het westen en het noorden vanuit het startpunt om en nabij Gotland.

Natuurlijk is hier ook steeds de vraag: 'Zijn de veranderingen echt of berust het slechts op meer en anders waarnemen?' De bovenstaande veranderingen zijn echter vrijwel 'zeker'. Dit alles is interessant, maar niet het voornaamste doel van het atlasproject. Een atlas wordt pas goed als er geen grote witte plekken zijn en de grenzen duidelijk getrokken kunnen worden. Om dit te verwekelijken moet er nog veel werk verzet worden. Nederlandse ornithologen kunnen hierbij een grote hulp zijn. Kijk nog eens naar de oproep in het februarinummer of neem direct contact op met ons.

- Adjan de Jong & Marian de Boom, Annagränd 3, 91024 Obbola, Zweden.

P.S. Naast de artikelen in 'Het Vogeljaar' zijn er over het Zweedse atlasproject verschenen in 'Var Fagelvärd', alle van de hand van Sören Svensson: 1973 (32) nr. 4, pag. 313-315; 1974 (33) nr. 1, pag. 99-104; 1975 (34) nr. 1, pag. 100-103; 1976 (35) nr. 2, pag. 180-184; 1977 (36) nr. 3-4, pag. 312-316.

De oproep in het februari-nr. (jrg. 27 - nr. 1 - pag. 41) heeft talloze reacties opgeleverd en het gaat in elk geval door dat Nederlandse vogelaars meewerken, misschien zelfs op vrij grote schaal!

Schizochromie bij een Noordse Gele Kwikstaart

Op 18 mei 1977 tussen 11.00 en 11.30 uur namen H. Duyts en ondergetekende in de Bijlandse Waard in de gemeente Herwen en Aerdt een groep van circa 200 Noordse Gele Kwikstaarten, *Motacilla flava thunbergi*, waar. De vogels foerageerden op nat grasland in de nabijheid van een rij populieren. Vanuit de auto konden ze met de 10 x 50 kijker uitstekend worden bekeken.

Op zich is het doortrekken van Noordse Gele Kwikstaarten omstreeks deze tijd een vrij normaal verschijnsel. Het buitengewone was in dit geval de aanwezigheid van één exemplaar in deze groep, waarbij het fraaie geel ontbrak en was vervangen door wit. De zwarte verenpartijen waren dof-zwart. Er was bij dit exemplaar kennelijk sprake van schizochromie, dit is het verschijnsel waarbij één pigment (in dit geval het geel) ontbreekt, zonder dat andere pigmenten hierdoor wezenlijk worden beïnvloed.

Toevallig publiceerde dr. Friedrich Goethe, Wilhelmshaven, in het tijdschrift Ornithologische Mitteilungen (september 1977), een waarneming op 16 april 1977 op het eiland Mallorca van een Gele Kwikstaart, *Motacilla flava flava*, waarbij de anders gele veren zuiver wit waren. Goethe concludeerde dat het hier een vrij zeldzaam geval van schizochromie betrof.

Met name in het voorjaar verdient het aanbeveling de bij ons doortrekkende groepen van vormen van de Gele Kwikstaart nauwkeurig op

de aanwezigheid van de hier beschreven afwijking te onderzoeken.

- D. Westra, Keizer Hendrikstraat 14, 6901 EV Zevenaar.

LITTERATUUR:

Goethe, F. (1977); Schizochromismus bei einer Schafstelze (*Motacilla Flava*). Ornithologische Mitteilungen 29: 195-196.

Welke eisen stelt de Gekraagde Roodstaart?

Van de heer B. Verheijen, Mariastraat 46, 5738 AJ Mariahout ontvingen wij een artikel over de Gekraagde Roodstaart, die zoals hij schrijft al enige jaren in de gevarezone verkeert. De vaste overtuiging van de heer Verheijen is dat één der oorzaken van de achteruitgang is een geringere aanwas van jonge vogels in de broedgebieden als gevolg van het steeds vaker ontbreken van geschikte nestgelegenheden.

Hij schrijft verder: het mannetje kiest het territorium met geschikte nestplaatsen, lokt met zang een wijfje, posteert zich in de vliegopening van de nestholte en tracht al klapwiekend en wippend met de staart het wijfje er toe te bewegen haar intrek te nemen. Litteratuur beveelt dan ook voor Gekraagde Roodstaarten aan om nestkasten voor deze soort van ruime vliegopeningen te voorzien. De heer Verheijen meent met zitstokjes voor de vlieggaten talloze nestkastjes geschikter te maken voor Gekraagde Roodstaarten.

Ik besprak deze kwestie met onze Nederlandse nestkastenspecialist de heer G. van Waversveld. Hij op zijn beurt besprak een en ander met de Duitse specialist Hans Löhr.

De kwestie schijnt niet zo gemakkelijk te zijn als de heer Verheijen het zich voorstelt. Daarom is de heer Van Waversveld, in overleg met 'Het Vogeljaar', bereid dit jaar enkele onderzoeken te plegen. In de eerste plaats zal hij verschillende nestkast-modellen voor de Gekraagde Roodstaart vervaardigen en deze aanbieden aan de vogels. Omdat deze soort vrij verspreid en nergens meer massaal voorkomt vraagt de heer Van Waversveld gunstige plaatsen aan lezers (liefst midden van het land) waar hij één of meer kastjes voor het onderzoek kan ophangen. Verder leek het ons van groot belang om juist de 'natuurlijke' nestholten van Gekraagde Roodstaarten te bestuderen. Ook hiervoor vraagt de heer Van Waversveld medewerking van onze lezers. De nestholte behoeft niet uitgerekend bezocht te worden als de vogels broeden, maar het is alleen de bedoeling na te gaan welke eisen de Gekraagde Roodstaart aan 'natuurlijke' nestholten stelt. Hoogte, diepte, grootte, houtsoort en zo voort, daar komt de heer Van Waversveld graag naar kijken. Zijn adres is: G. van Waversveld, Lindenlaan 29, 3971 HA Driebergen-Rijsenburg, 03438-3063.

J.T.